

Н.Ю. Балацька, канд. техн. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

К.В. Каленік, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)

УПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Виклики сучасності формують парадигму розвитку світу ХХІ століття – глобалізація, технологічна революція, інтеграція інтенсифікують конкуренцію економік; змінюють вимоги до професійних характеристик робочої сили на ринку праці; посилюють міжкультурну взаємодію. За таких умов володіння індивідуумом сталим набором знань та вмінь вже є недостатнім. Постає необхідність постійного вдосконалення фахового та особистісного потенціалу кожного індивідуума, його спроможності ефективно реагувати на запити довкілля. Більшість вищих навчальних закладів працюють сьогодні в умовах зростаючої конкуренції на ринку освітніх послуг, при цьому в рамках своєї діяльності вони змушені не тільки задовольняти освітні потреби, але й формувати інформаційні, виховні, компетентнісні потреби вітчизняного та зарубіжного суспільства. Навчання у вищій школі повинне орієнтувати студентів на придбання конкретних навичок, знань і умінь, необхідних у майбутній професійній діяльності. Завдання української вищої школи сьогодні – створювати умови для розвитку і саморозвитку особистості студента. Нині основним критерієм педагогічної майстерності повинно стати не те, який обсяг навчального матеріалу подав викладач, а те, як навчити студента самостійно опановувати зміст дисципліни, зустрічати життєві ситуації, користуючись соціальним досвідом. Це можливо здійснити за допомогою компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід – один із нових концептуальних орієнтирів, напрямів розвитку змісту освіти в Україні. Цей підхід до організації навчально-виховного процесу спрямовано на набуття студентами знань, які дозволяють робити власні висновки, переконливо виражати оригінальні думки, адекватним чином діяти у різних ситуаціях. У межах поняття «компетентнісний підхід» виділяють ключові, базові та спеціальні компетентності, що знаходяться у взаємодії та взаємозалежності. Ключові компетентності характеризують як багатофункціональні, надпредметні й багатомірні. Оволодіння ними дозволяє вирішувати різноманітні проблеми у повсякденному та соціальному житті, професійній діяльності. До цієї

групи компетентностей відносять: мовну, комунікативну, соціальну, інформаційну, культурологічну тощо. Базові компетентності набувають за умови оволодіння методами конкретних наук. Спеціальні компетентності витікають зі специфіки завдань, що виникають при вирішенні реальних проблем спеціальної діяльності. Компетентність також означає володіння певними компетенціями. Це поняття включає знання й розуміння, знання як діяти, знання як бути. Для забезпечення реалізації компетентнісного підходу в змісті вищої освіти важливо, щоб на кожному рівні формування змісту, починаючи з вимог у Державному стандарті до освіченості студентів і випускників вищих навчальних закладів, головне місце займали вимоги до рівня компетентності студентів. Зокрема в характеристиці освітніх галузей має зосереджуватися увага на пріоритетних компетентностях студентів, що їх вони повинні формувати. Далі, детальнішу їх характеристику з вимогами до рівня сформованості компетентності мають містити галузеві предмети та їх основні змістові лінії. Компетентності мають впливати на встановлення набору системних характеристик змісту вищої освіти для проектування освітніх стандартів, навчальної та методичної літератури. Компетентнісний підхід в освіті розуміють як спрямованість навчального процесу на формування і розвиток основних компетентностей особистості. Це вимагає відходу від інформаційної спрямованості навчання і перенесення акценту із засвоєння нормативно визначених знань, умінь і навичок на формування і розвиток у студентів здатності самостійно практично діяти, застосовувати індивідуальний досвід та досягнення у нестандартних, творчих, життєвих ситуаціях.

Таким чином, для забезпечення більш високого рівня професійної підготовки майбутніх фахівців, які мають бути затребувані на ринку праці, необхідно виконання таких умов: посилення прикладної і професійної спрямованості навчання, в тому числі за допомогою зміни співвідношення теоретичної та практичної підготовки; збільшення частки курсів за вибором студентів, більш повно дозволяють познайомити їх з особливостями професійної діяльності; збільшення частки самостійної позааудиторної роботи і використання сучасних методів і засобів її контролю; застосування сучасних педагогічних та інформаційних технологій, психолого-дидактичних концепцій, що забезпечують наближення навчальної діяльності до професійної; проектування нових професійно значущих навчальних курсів та їх навчально-методичного забезпечення. Ці завдання можна вирішити лише через впровадження у навчальний процес компетентнісного підходу.